



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv  
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

**Ricci, Bartolomeo**

**Mogvntiæ, 1605**

1 De exercitio intellectus circa ea quæ Personæ conueniunt, qua Agens  
est.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)



## TRACTATVS IV.

DE EXERCITIO  
INTELLECTVS CIR-  
ca actiones.

*De exercitio intellectus circa ea qua Per-  
sona conueniunt, qua A-  
gens est.*

## CAPVT I.



VONIAM omnis actio profi-  
ciscitur ab aliquo Agente, exer-  
ceturq, in loco certo & tempo-  
re, tribus capitibus hic Tracta-  
tulus absoluetur. In primo age-  
tur de Agente; In secundo de actione. In ter-  
tio de eius circumstantiis.

QVOD ad Agentem attinet Prima diui-  
sio est, aliam esse vniuersalem, aliam parti-  
cularem Agētem. Vniuersalis est, qui gene-  
ratim vel ad omnes, vel ad multas concur-  
rit actiones. Inter quos principem locum  
tenet DEVS O. M. sicut enim ille condidit o-  
mnia,

omnia,

mnia, sic eadem non solum mouet & conseruat, sed etiam in operando adiuuat, secundum illud B. Pauli in Actis Apostolorū.

*In ipso enim viuimus, mouemur & sumus.* Ac creatura quidem quæuis eousq; in actionibus suis naturalibus illo diuino concursu opus habet, vt si desit, nihil agere queat, vt nihil egit ignis in fornace Babylonia, cum

*Dan. 3.*

Deus vim suam subtraxit: non enim solum non exussit iuuenes illos, sed nulla etiam re, vel ipsos, vel vestes eorum læsit.

QVA DE causa & DEVS dicitur Prima causa omnium rerum, primusq; motor. et si verum est eū alio atq; alio modo cooperari creaturis, accommode ad singularum naturas Nam ad actiones liberas, & voluntarias hominis, quas deliberatè exercet, si virtuti sint affines, dicitur DEVS cōcurrere singulari modo, aut iubendo vel consulendo bonum, vel malum prohibendo & dissuadendo. Et si prauæ sint actiones, dicitur minimum ad eas concurrere permittendo, aut non impediendo hominis libertatem.

AGENS, vel efficiens causa vniuersalis eaque meritoria Christiani hominis, qua Christianus efficitur, vitæq; piæ traducit, dicitur esse Christus Dominus noster, etiam qua homo est, quia morte sua meruit nobis

illa

illa omnia, teste Apostolo. *Ex ipso*, inquit, *1. Cor. 20*  
*Vos estis in Christo IESU, qui factus est nobis*  
*sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, &*  
*redemptio.*

AGENS vniuersale quoq; actionum natu-  
 ralium dicitur Sol, & cœlum. Vnde ait Ari-  
 stoteles. *Sol & homo generant hominem.*

AGENS vero particulare, semper est res  
 particularis. sicut causa particularis caloris  
 dicitur esse Ignis. Et condemnationis Chri-  
 sti causa vel actor particularis Pilatus. Hu-  
 ius generis Agentia vocari soleut & *Causa*  
*Secunda*, vt distinguantur à Prima causa an-  
 te explicata.

Nonnulli inter causas numerant *Ministe-*  
*rialem*, eo quod tanquam ministra ad exe-  
 quendum concurrat. quo pacto, qui cruci-  
 fixerunt Christum, eiusque vestimenta in-  
 ter se partiti sunt, possunt dici causa mortis  
 Christi. Dico ego, ex secundo, tertioque A-  
 gentium genere meditando posse indagari  
 sequentia.

PRIMUM est, sint né plura agentia, vel se-  
 cus? si sint, considerari potest, num omnia  
 concurrerint? vt accidit in consilio apud  
 Caipham de morte Christi inito. *Omnes e-*  
*nim*, ait B. MARCVS, *condemnauerunt Marc. 14.*  
*eum esse reum mortis.* Vel non omnia

*Luc. 23.* vt in alio consilio, apud B. Lucam, eiusdem argumenti, cui Ioseph ab Arimathia consentire nolebat. *Hic, inquit, non consenserat consilijs & actibus eorum.* Sic nonnulli contemplatiui credunt plures fuisse Christi flagellatores, vt alter alteri fello successerit.

SECUNDO inuestigare potes, habueritne agens alium finem tibi mente propositum, quam actio natura sua postularit. Exempli causa: Finis naturalis flagellationis Saluatoris fuit sanctissimum corpus affligere: at Pilatus flagellationis auctor vel actor alium quoque finem habuit propositum, nempe vt Iudæorum rabiem exsaturaret, & tam diro spectaculo ad commiserationem commoueret, ac denique Christum dimitteret. *Corripiam ergo illum,* inquit apud B.

*Luc. 23.* Lucam, *& dimittam.*

DE finibus autem istiusmodi examinare debes, sintne boni, an mali? Nam verbi causa, Bonus finis propositus fuit S. Petro, quando auriculam resecurit Malcho: quia, vt quidam contemplantur, id fecit, vt illum liberaret ab aliquo militum insultu. Si malus sit finis, poteris vterius inquirere, num aperte, vel fictè sit malus, bono aliquo zelo tectus? qualis erat Iudæorum, cum apud Pilatum Christum accusarent de crimine

crimine læsæ maiestatis diuinæ, dicendo *Ioan. 9.*  
 vt habet Ioannes; *quia filium Dei se ferit. Et*  
 humanę maiestatis. adiuncto illo: *Prohibuit*  
*censum dari Casari.* Hoc enim pallio & præ-  
 textu cælarunt malignū suum propositum  
 de Christo è medio tollendo, vt refert Ie-  
 remias. *Venite mittamus lignum in panem* *Ier. 23.*  
*eius, & eradamus eum de terra viventium,*  
*& nomen eius non memorietur amplius.* Cau-  
 sa enim vera erat, quam Salomon memorat  
 in Sapientiæ libro. *Circumueniamus ergo* *Sap. 2.*  
*iuustum, quoniam inutilis est nobis, & contra-*  
*rius operibus nostris, & improprietat nobis pec-*  
*cata legis, & diffamat in nos peccata discipli-*  
*na nostra. Promittit se scientiam Dei habere,*  
*& filium Dei se nominat. Factus est nobis in-*  
*traductionem cogitationū nostrarum, grauis*  
*est nobis, etiam ad videndum, quoniam dissi-*  
*milis est aliis vita illius, & immutata sunt*  
*via eius.*

TERTIO, expende an agens, quod fa-  
 cit, sua voluntate impulsus faciat, sicut Pi-  
 latus voluit liberare Christum. *Et ex tunc,*  
 inquit B. Ioannes, *Voluit occultè dimittere*  
*eum.* an verò aliena? sicut idem Pilatus à  
 Iudæis coactus iussit eum crucifigi. Et pro-  
 grediendo longius inquirere, precibusne  
 an minis agens adigatur. Nam Christus A.

M postea

Matt. 8.

postolorum precibus inductus est, vt tempestatē maris sedaret, vt refert S. Matthæus, *Domine, adiuua nos, perimus. Tunc surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.* Minis verò adactus est Pilatus ad condemnandum Christum. *Si hunc dimittis, clamabant Iudæi, non es amicus*

Ioan. 19.

*Cæsaris. Pilatus autem, subiungit S. Ioannes, cum audisset hos sermones, adducit foras IESUM, & sedit pro tribunali.* Minabantur enim Iudæi se eum accusaturos tanquam rebellem, dicentes: *Omni qui se regi m facit, contradicit Cæsari*

QVARTO nonis, non solum eos cenferi causas vel auctores alicuius actionis, qui re ipsa eam perficiunt; sed etiam qui auxilium, consilium, vel fauorem ad eam præstāt. Hoc sensu S. Augustinus in Psalmum 63 Iudæos ait, causam dedisse morti Christi, quoniam consuluerunt eam, & Pilatum ad eam inferendam induxerunt. *Ei Vos, inquit, Iudæi occidisti, & de occidisti? gladio lingua occidisti, quando clamasti: Crucifige, crucifige eum.*

De Exercitio Intellectus circa Actiones.

C A P. II.

**I**N hoc capite describam varia actionum genera, & cuiusque naturam explicabo, vt ex